

30. 8. 2018

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Mají akcionáři právo na vydání nových akcií za akcie neodevzdané, jež byly představenstvem prohlášeny za neplatné? Mají!

Danou otázku jsem si kladl ve stejnojmenném článku publikovaném již v roce 2015 v časopise Obchodně právní revue č. 2, kde jsem dospěl k závěru, že vlastníkem nových akcií, které byly vydány za akcie prohlášené za neplatné dle § 538 z. o. k., jsou až do okamžiku jejich zpeněžení ve veřejné dražbě dosavadní akcionáři.



Jako takovým jim náležejí veškerá práva akcionáře s těmito akciemi spojená, tedy i právo na jejich vydání za akcie prohlášené za neplatné, a nikoliv jen právo na vyplacení peněžitého výtěžku dle § 539 odst. 3 z. o. k. Jak jsem v tomto článku zmiňoval, Nejvyšší soud neměl v té době příležitost se k této otázce vyjádřit. To se však nedávno změnilo. V rozsudku sp. zn. 29 Cdo 3064/2016 ze dne 12. 6. 2018 se Nejvyšší soud danou problematikou zabýval, a to v režimu obchodního zákoníku, přičemž mým shora uvedeným závěrům přitakal.

Skutkový stav

O co v daném případě šlo. Žalobce byl akcionářem společnosti s listinnými akciemi na majitele. Mimořádná valná hromada společnosti rozhodla o snížení základního kapitálu. Snížení základního kapitálu společnosti bylo provedeno snížením jmenovité hodnoty akcií, které mělo být uskutečněno vyznačením nižší jmenovité hodnoty na dosavadních akciích. Dotčený akcionář své akcie však (a to ani po opakovaných výzvách) společnosti nepředložil k výměně, a proto byly představenstvem prohlášeny za neplatné.

Dne 30. 9. 2013 se ve 12:00 hod. konala na návrh společnosti veřejná nedobrovolná dražba, na níž byly (mimo jiné) vydraženy i akcie dotčeného akcionáře, nově vydané namísto akcií prohlášených za neplatné. Žalobce dopisem ze dne 26. 9. 2013 sdělil dražebníkovi, že je vlastníkem (části) dražených akcií a že žádal společnost (neúspěšně) o jejich výměnu. Požadoval, aby dražebník upustil od dražby, což však dražebník neučinil a nové akcie tak byly vydraženy třetí osobou (vydražitelem). Žalobce proto podal žalobu na neplatnost veřejné nedobrovolné dražby.

Řízení před soudem prvního stupně

Na takto ustaveném základu soud prvního stupně uzavřel, že žalobce, který byl v prodlení s

předložením svých akcií představenstvu společnosti za účelem vyznačení nové jmenovité hodnoty, své akcie nepředložil ani v dodatečně přiměřené lhůtě určené ve výzvě představenstva společnosti a že za této situace společnost (její představenstvo) prohlásila nepředložené akcie za neplatné v souladu se zákonem a oprávněně požádala druhého žalovaného (dražebníka) o provedení dražby nových akcií vydaných namísto akcií, které byly prohlášeny za neplatné [§ 214 odst. 2 a 3 zákona č. [513/1991](#) Sb., obchodního zákoníku (dále též jen „obch. zák.“)].

Z neplatných akcií nelze podle soudu prvního stupně uplatňovat žádná práva; je s nimi spojeno toliko právo na majetkové vyrovnání v podobě vydání výtěžku z jejich prodeje. Poté, kdy byly jeho akcie prohlášeny za neplatné, tak již žalobce nemohl uplatňovat jiné právo než na vydání výtěžku z prodeje nových akcií, a provedením dražby tudíž nemohlo být zasaženo do jeho práv (§ 48 odst. 3 zákona č. [26/2000](#) Sb., o veřejných dražbách).

Proti tomuto rozhodnutí podal žalobce odvolání.

Řízení před odvolacím soudem

Odvolací soud přitakal závěru soudu prvního stupně, podle něhož **okamžikem prohlášení akcií za neplatné žalobce ztratil nárok na výměnu akcií a již se této výměny nemohl domoci; svědčilo mu pouze právo na vydání výtěžku z prodeje (nových) akcií.**

Podle odvolacího soudu **nelze z neplatných akcií uplatňovat žádná práva, vyjma práva na majetkové vyrovnání v podobě vydání výtěžku z jejich prodeje.** Účast akcionáře na společnosti však zanikne až takovou právní skutečností, která znamená přechod podílu na nového majitele, tedy typicky v okamžiku, kdy další osoba nabude akcie ve veřejné dražbě.

Pokud by akcionáři byla přiznána práva a povinnosti související s účastenstvím ve společnosti i po prohlášení akcií za neplatné, bránilo by to úspěšnému provedení dražby a zneplatnění akcií by ztrácelo jakýkoliv právní význam.

V této souvislosti odvolací soud poukázal na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 7. 2011, sp. zn. 29 Cdo 1281/2011, z něhož se podává, že k uplatnění práv spojených s listinným cenným papírem (nestanoví-li zákon jinak), je třeba předložit originál tohoto cenného papíru, a dále na usnesení ze dne 20. 6. 2012, sp. zn. 29 Cdo 2321/2011, v němž Nejvyšší soud vysvětlil, že nesplní-li oprávněná osoba zákonem stanovenou povinnost předat akcie společnosti, vzniká právo na zaplacení protiplnění dosavadním vlastníkem listinných účastnických cenných papírů až okamžikem, kdy jsou tyto účastnické cenné papíry prohlášeny za neplatné podle § 183l odst. 6 a § 214 odst. 1 až 3 obch. zák., nebo tímto okamžikem přestávají být cennými papíry a oprávněná osoba drží jen hmotný substrát, do kterého nejsou inkorporována práva akcionáře.

Odvolací soud dodal, že „nové akcie se v zásadě mají stát majetkem původního akcionáře, ovšem jen do doby jejich prohlášení za neplatné“. Za zásadní lze podle odvolacího soudu považovat „okamžik, kterým se postavení dosavadního akcionáře jako vlastníka nových akcií (které si však dosud nevyzvedl) mění, práv okamžikem prohlášení akcií za neplatné“.

Prohlášením akcií za neplatné „zanikají práva a povinnosti s cennými papíry spojené“, a osoby držící tyto akcie „lze jen formálně považovat za akcionáře, nebo jejich práva jsou omezená“. Proto také zákon podle odvolacího soudu označuje akcionáře již jen termínem „dotčená osoba“ (§ 214 odst. 3 a 4 obch. zák.).

Proti tomuto rozhodnutí podal žalobce dovolání.

Řízení před Nejvyšším soudem

Nejvyšší soud po citaci příslušných ustanovení obchodního zákoníku připomněl, že akcie je účastnickým cenným papírem, představujícím podíl akcionáře (jakožto společníka) na akciové společnosti (§ 61 odst. 1, § 155 odst. 1 věta první obch. zák.). **Prohlásí-li představenstvo společnosti postupem podle § 214 obch. zák. akcie za neplatné proto, že je akcionář nepředložil ani v dodatečně lhůtě za účelem vyznačení nižší jmenovité hodnoty, přestávají být tyto listiny cennými papíry a nadále již s nimi nejsou spojena práva a povinnosti akcionáře jakožto společníka akciové společnosti (srov. obdobně důvody odvolacím soudem citovaného usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 2321/2011). To však neznamená, že současně zaniká i účast akcionáře ve společnosti (a práva a povinnosti z ní plynoucí), jež byla dosud představována dotčenými akciemi. Primárním účelem shora citovaných ustanovení není přivodit zánik účasti akcionáře ve společnosti, ale umožnit společnosti řešit situaci, kdy údaje na akciích vlastněných dotčeným akcionářem neodpovídají skutečnosti a napravení tohoto stavu brání nečinnost akcionáře (nepředložení akcií společnosti). Opačný výklad, podle kterého by prohlášením akcií za neplatné zanikala účast akcionáře ve společnosti, by neodpovídal povaze a významu povinnosti (předložit akcie společnosti za účelem vyznačení nižší jmenovité hodnoty), s jejímž splněním se akcionář dostal do prodlení, a byl by tudíž v rozporu s principem proporcionality. Akcionář je za své prodlení s plněním povinnosti předložit akcie „potrestán“ již tím, že nesmí vykonávat práva spojená s těmito akciemi (§ 213a odst. 2 in fine obch. zák.), jakož i tím, že jeho účast ve společnosti může zaniknout v důsledku prodeje nových akcií postupem podle § 214 odst. 4 obch. zák.**

V důsledku prohlášení akcií za neplatné dochází k tomu, že podíl dotčeného akcionáře (jeho účast a z ní plynoucí práva a povinnosti) není po určitou dobu představován cennými papíry (akciemi), a po vydání nových akcií (nahrazujících akcie prohlášené za neplatné) dochází k jeho vtělení do těchto nových akcií. Dotčený akcionář zůstává i nadále akcionářem (společníkem), a nové akcie (vydané společností místo akcií prohlášených za neplatné) jsou jeho majetkem. Práv proto ustanovení § 214 odst. 4 obch. zák. určuje, že společnost nové akcie prodává „na účet“ tohoto akcionáře (pro něhož se v § 214 odst. 3 obch. zák. zavádí legislativní zkratka „dotčená osoba“). **Je-li akcionář, jehož akcie byly prohlášeny za neplatné, i nadále akcionářem společnosti a vlastníkem nových akcií, vydaných za zneplatněné akcie, zůstává mu zachováno (vedle práva na vydání výtěžku zpeněžení nových akcií, dojde-li k jejich prodeji v souladu s § 214 odst. 4 obch. zák.) i právo na vydání nových akcií.**

Jinými slovy, **i poté, kdy představenstvo společnosti prohlásí akcie (nepředložené za účelem vyznačení nižší jmenovité hodnoty) za neplatné, může dotčený akcionář splnit svoji povinnost tyto (zneplatněné) akcie předložit (dokud tak neučiní, nemůže v souladu s § 213a odst. 2 in fine obch. zák. vykonávat akcionářská práva).** Jelikož však už nejde o cenné papíry, nebude na nich společnost vyznačovat nižší jmenovitou hodnotu, ale namísto toho mu vydá nové akcie (vydané za ty zneplatněné), jejichž je dotčený akcionář vlastníkem.

Právo akcionáře na vydání nových akcií, jejichž je vlastníkem, zaniká v okamžiku, kdy tyto nové akcie nabude (na regulovaném trhu i ve veřejné dražbě) nový vlastník.

Ke shodným závěrům dospěla při posuzování dovoláním otevřené otázky i Komise pro cenné papíry ve stanovisku ze dne 5. 2. 2002 (k dispozici >>> [zde](#)), a kloní se k nim i odborná literatura (srov. zejména Dědič, J., Obchodní zákoník. Komentář. III. díl. Praha: Polygon, 2002, s. 2683 až 2711, a dále v poměrech právní úpravy účinné od 1. 1. 2014 Janošek, V.: **Mají akcionáři právo na vydání nových akcií za akcie neodevzdané, jež byly představenstvem prohlášeny za**

neplatné? Obchodněprávní revue, číslo 2, ročník 2015, s. 44).

Jelikož se však takový akcionář dostal do prodlení s plněním své povinnosti předložit akcie společnosti za účelem vyznačení nižší jmenovité hodnoty, a v důsledku toho společnosti **vznikají (mohou vzniknout) náklady související s prohlášením původních akcií za neplatné, vydáním nových akcií a přípravou jejich prodeje postupem podle § 214 odst. 4 obch. zák., je dotčený akcionář, požádá-li o vydání nových akcií, povinen tyto náklady společnosti nahradit. Stejně je tomu ostatně i tehdy, dojde-li k prodeji nových akcií (srov. výslovně § 214 odst. 4 in fine obch. zák.).**

Nejvyšší soud uzavřel, že **prohlásí-li představenstvo společnosti akcie, které akcionář nepředložil ani v dodatečné lhůtě za účelem vyznačení nižší jmenovité hodnoty, za neplatné, zůstává dotčený akcionář i nadále společníkem (jeho účast ve společnosti nezaniká) a má i nadále právo na vydání nových akcií, vydaných na místo akcií, jež byly prohlášeny za neplatné.** Účast ve společnosti (a právo požadovat vydání nových akcií) dotčenému akcionáři zaniká v okamžiku, kdy nové akcie nabude (na regulovaném trhu i ve veřejné dražbě) třetí osoba.

Závěr

Klíčovým je pak závěr Nejvyššího soudu o tom, že důvod pro upuštění od dražby podle § 46 odst. 1 písm. c) zákona o veřejných dražbách, a tedy i případný důvod neplatnosti dražby podle § 48 odst. 3 téhož zákona, mohl být naplněn **pouze za předpokladu, že dovolatel splnil (dodatečně) svoji povinnost předložit společnosti akcie prohlášené za neplatné a požádal společnost o vydání nových akcií (o výměnu za akcie prohlášené za neplatné), a tato skutečnost byla před zahájením dražby prokazatelným způsobem doložena dražebníkovi.**

V předmětném článku jsem totiž upozorňoval na to, **že je sporné, zdali je právo na výměnu zneplatněných akcií za nové akcie podmíněno předložením zneplatněných akcií.** Zdá se, že Nejvyšší soud se přiklonil ke stanovisku, že tato vazba zde existuje.

Vzhledem k tomu, že úprava v zákoně o obchodních korporacích je (až na určité výjimky) totožná se zněním týchž ustanovení obchodního zákoníku, bude možné shora uvedené závěry Nejvyššího soudu vztáhnout i na ni.

Ve stejném duchu se ostatně nese i **připravovaná novela zákona o obchodních korporacích** (viz důvodová zpráva k § 153 z. o. k., kdy část týkající se akciové společnosti novelizována být nemá, neboť předmětné pravidlo z ní, na rozdíl od úpravy týkající se společnosti s ručením omezeným, plyne již nyní): **„Navrhovaná změna staví najisto, že prohlášení kmenového listu za neplatný samo o sobě nepůsobí zánik účasti společníka ve společnosti. Vychází se ze stejné filosofie jako v úpravě akciové společnosti. Do okamžiku prodeje kmenových listů, které mají být vydány místo kmenových listů prohlášených za neplatné, je dána společníku, jehož kmenové listy byly prohlášeny za neplatné, možnost, aby si nově vydávané kmenové listy vyzvedl (nezanikla-li mu účast před prohlášením kmenových listů za neplatné). Až okamžikem prodeje mu zaniká účast ve společnosti (nezanikla-li mu již dříve).**

Stejně jako v akciové společnosti se navrhuje časově neomezovat dobu, po kterou se budou kmenové listy prodávat. V praxi se tak může stát, že společník, jenž je v prodlení s převzetím kmenového listu, jež se vydává namísto kmenového listu prohlášeného za neplatný, bude nadále několik let společníkem, aniž by byl držitelem kmenového listu; sankcí pak bude nemožnost převést účast na jiného.“



Mgr. Vladimír Janošek,
advokát

[trvale spolupracující s ARROWS advokátní kancelář, s.r.o.](#)

V Jámě 699/1
110 00 Praha 1

Tel.: +420 731 773 563
e-mail: janosek@arws.cz



Mgr. Jan Medek,
vedoucí advokát pobočky [ARROWS advokátní kancelář, s. r. o. v Hradci Králové](#)

Tel.: +420 777 990 736
e-mail: medek@arws.cz

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Mezinárodní dožádání a lhůta pro stanovení daně: kritéria účelnosti, věcnosti a včasnosti v judikatuře](#)
- [Prověřování zahraničních investic a kybernetická regulace: řízená služba jako nová transakční proměnná](#)
- [Nová úprava kvalifikovaných zaměstnaneckých opcí](#)
- [Silná koruna: jaké dopady má posilující koruna na české firmy](#)
- [Novinky z české a evropské regulace finančních institucí za měsíc únor 2026](#)
- [Nejvyšší správní soud vymezuje nové hranice zneužití práva u běžných nákladů na reklamu](#)
- [Aktuální judikatura k holdingovým strukturám](#)
- [Exkluzivita má svou cenu. NSS se vyjádřil k nájemnému mezi spojenými osobami](#)
- [Daňové změny a novinky 2026: Nová pravidla pro zaměstnanecké opce a benefity i změny v](#)

DPH u nemovitostí

- Společníci by neměli fakturovat své společnosti
- Do 5 milionů EUR bez prospektu cenných papírů - novela ZPKT!